Fundacja „Drabina Rozwoju”
ul. Chmielna 2 lok.31, 00-020 Warszawa
www.drabina.org
Adres do korespondencji:
ul. Ratuszowa 11, 03-450 Warszawa

Tytuł lekcji: Głoska czy litera? Odkrywamy sekrety słów.

Czas trwania: 45 minut

Cele lekcji:

- **Uczeń będzie wiedział:**
  - Czym jest głoska (dźwięk mowy, który słyszymy).
  - Czym jest litera (znak graficzny, który widzimy i piszemy).
  - Jaka jest podstawowa różnica między głoską a literą (ucho kontra oko).
  - Czym jest dwuznak (np. SZ, RZ, CH) i że oznacza on jedną głoskę, mimo że składa się z dwóch liter.
  - Jak odróżnić samogłoski (głoski, które można śpiewać) od spółgłosek (głosek krótkich, niesamodzielnych).
- **Co się zmieni po lekcji:**
  - Uczeń będzie potrafił świadomie rozróżnić pojęcia „głoska” i „litera”.
  - Uczeń rozwinie umiejętność analizy słuchowej (głoskowania) i wzrokowej (literowania) wyrazów.
  - Uczeń będzie potrafił poprawnie policzyć głoski i litery w prostych wyrazach, także tych zawierających dwuznaki.
  - Uczeń potrafi wskazać i nazwać samogłoski i spółgłoski.

Metody i techniki nauczania:

- **Oglądowa:** pokaz animacji, demonstracja (zapis na tablicy).
- **Słowna:** rozmowa kierowana, pogadanka, „burza mózgów”.
- **Praktyczna:** ćwiczenia analizy słuchowej (głoskowanie), ćwiczenia analizy wzrokowej (literowanie), praca z kartą pracy.
- **Aktywizująca:** zabawa ruchowa „Śpiewacy i Sprinterzy”.

Uzupełniające środki dydaktyczne:

- Projektor i ekran (do wyświetlenia animacji).
- Tablica lub flipchart.
- Karty pracy (Załączniki 1-3).
- (Opcjonalnie) Dwa pudełka lub pojemniki: jedno z narysowanym dużym Okiem, drugie z narysowanym dużym Uchem.
- (Opcjonalnie) Magnesy lub karteczki z literami (S, Z, A, L, I, K) do demonstracji na tablicy.

Projekt: **„Odkrywcza klasa - świat w zasięgu ręki”** - interaktywne pomoce dydaktyczne oraz materiały o charakterze edukacyjnym dla klas 1-3 w zakresie nauk przyrodniczych, ścisłych oraz astronomii i astronautyki
realizowany przez Fundację „Drabina Rozwoju”
Zadanie finansowane ze środków Ministra Edukacji w ramach programu pn. „Odkrywcy”
Minister Edukacji

Fundacja „Drabina Rozwoju”
ul. Chmielna 2 lok.31, 00-020 Warszawa
www.drabina.org
Adres do korespondencji:
ul. Ratuszowa 11, 03-450 Warszawa

Przebieg lekcji

1. Wprowadzenie - Wyświetlenie animacji

- **N:** Nauczyciel wita uczniów i wprowadza ich w temat lekcji
  - *N: Witam was serdecznie. Czy zastanawialiście się kiedyś, z czego zrobione są wasze imiona? Na przykład imię „Ania” albo „Piotr”? Albo dowolne słowo, na przykład „dom”?*
- Nawiązuje do metafory klocków
  - *N: Słowa są jak budowle z klocków. Z jednych klocków zbudujemy krótkie słowo, jak „dom”, a z innych bardzo długie, jak „tyranozaur”. Dzisiaj poznamy dwa najważniejsze rodzaje tych klocków.*
- **N:** Nauczyciel informuje uczniów, że za chwilę obejrzą krótki film, który wyjaśni, czym są te dwa „klocki”.
- Następnie wyświetla animację

2. Omówienie animacji - Ucho kontra Oko

- **N:** Po zakończonej projekcji nauczyciel inicjuje rozmowę z uczniami, aby sprawdzić zrozumienie materiału.
  - *N: O jakich dwóch rodzajach „klocków” do budowania słów była mowa w filmie? Czym one się różnią?*
- **U:** *Głoski i litery!*
- **N:** *Świetnie! A jak je rozpoznać? Co nam mówił film?*
- **U:** *Głoski słyszymy, a litery widzimy!*
- **N:** Nauczyciel systematyzuje wiedzę. Rysuje na tablicy (lub wyjmuje przygotowane pudełka) dwa duże symbole: **UCHO** i **OKO**.
  - *N: Doskonale! Głoska to dźwięk dla ucha (wskazuje na UCHO). Litera to znak, obrazek dla oka (wskazuje na OKO). Posłuchajcie uważnie: M-A-M-A. Ile dźwięków, czyli głosek, usłyszeliście?*
- **U:** *Cztery!*
- **N:** *A teraz spójrzcie (pisze na tablicy słowo MAMA). Ile znaków, czyli liter, widzicie?*
- **U:** *Też cztery!*
- **N:** *Wspaniale. W słowie „mama” liczba głosek i liter jest taka sama. Ale czy zawsze tak jest? Film pokazał nam pewną zagadkę...*

3. Część badawcza - Zagadka Dwuznaków

- **N:** Nauczyciel nawiązuje do przykładu
  - *N: Weźmy na warsztat słowo „SZALIK”. Najpierw użyjmy tylko uszu. Powiedzmy je głośno, dzieląc na dźwięki: SZ-A-L-I-K. Ile głosek słyszycie?*

Projekt: **„Odkrywcza klasa - świat w zasięgu ręki”** - interaktywne pomoce dydaktyczne oraz materiały o charakterze edukacyjnym dla klas 1-3 w zakresie nauk przyrodniczych, ścisłych oraz astronomii i astronautyki
realizowany przez Fundację „Drabina Rozwoju”
Zadanie finansowane ze środków Ministra Edukacji w ramach programu pn. „Odkrywcy”
Minister Edukacji

- Uczniowie liczą głośno: *Jedna (SZ), dwie (A), trzy (L), cztery (I), pięć (K). Pięć!*
- **N:** *Pięć głosek. Zapamiętajmy. A teraz użyjmy oczu.* (Nauczyciel pisze na tablicy SZALIK, wyraźnie oddzielając litery lub używając magnesów S-Z-A-L-I-K).
    - *N: Policzmy litery, które widzimy. S, Z, A, L, I, K. Ile ich jest?*
- **U:** *Sześć!*
- **N:** *Chwileczkę! Pięć głosek dla ucha, ale sześć liter dla oka? Jak to możliwe? Kto pamięta z filmu, co się stało?*
- **U:** *Dwie litery połączyły się w jeden dźwięk! S i Z razem to głoska SZ!*
- **N:** *Dokładnie! W naszym języku czasem dwie litery umawiają się i tworzą jedną drużynę, dając jeden dźwięk. Nazywamy to* ***dwuznakiem****.*
- Nauczyciel zapisuje na tablicy pod hasłem DWUZNAKI:
    - **SZ** jak szalik
    - **RZ** jak rzeka
    - **CH** jak chmura
- (Opcjonalnie nauczyciel może dodać: CZ, DŻ, DŹ).

4. Aktywność ruchowa - Śpiewacy i Sprinterzy (Samogłoski i Spółgłoski)

- **N:** *Nasze głoski, czyli dźwięki, dzielą się jeszcze na dwie inne drużyny. Pierwsza drużyna to „Śpiewacy”. To głoski, które możemy śpiewać długo i głośno, bo powietrze wylatuje swobodnie.*
- Nauczyciel instruuje uczniów, aby wstali.
    - *N: Spróbujmy razem! Aaaaaa... Ooooo... Eeeee... Uuuuu... Iiiii... Yyyyy... (można dodać Ą, Ę).*
    - *N: Te głoski nazywamy* ***samogłoskami****. (N zapisuje na tablicy).*
- **N:** *Druga drużyna to „Sprinterzy”. Są bardzo szybkie i krótkie. Spróbujcie zaśpiewać głoskę „B”. Nie da się, prawda? Słychać tylko krótkie „by”. Albo „T” - słychać „ty”. Te głoski to* ***spółgłoski****.*
- **N:** *Zabawmy się! Kiedy powiem samogłoskę - wy śpiewacie ją głośno, machając rękami jak dyrygenci. Kiedy powiem spółgłoskę - robicie szybki przysiad, jak sprinter na starcie.*
- Nauczyciel woła: *O!* (uczniowie śpiewają), *P!* (przysiad), *U!* (śpiewają), *M!* (przysiad), *I!* (śpiewają), *K!* (przysiad).

5. Praca z kartami - Utrwalenie wiedzy

- **N:** *Świetnie. Usiądźcie, proszę. Sprawdzimy teraz wasze nowe umiejętności na kartach pracy.*
- Nauczyciel rozdaje uczniom Karty Pracy (Załączniki 1, 2 i 3).
- **N:** *Na Karcie Pracy 1 posłuchacie głosek, które powiem, i zaznaczycie, czy to samogłoska (Śpiewak), czy spółgłoska (Sprinter). Na Karcie 2 policzycie głoski i litery w łatwych wyrazach, a na Karcie 3 spróbujecie znaleźć ukryte dwuznaki.*

- Uczniowie w ciszy wykonują zadania.

6. Podsumowanie lekcji (ok. 3 minuty)

- **N:** Nauczyciel zbiera karty pracy (lub sprawdza je wspólnie z uczniami).
  - *N: Czego ważnego się dzisiaj nauczyliśmy? Czym się różni głoska od litery?*
- **U:** *Głoskę słyszymy uchem, a literę widzimy okiem!*
- **N:** *A co specjalnego jest w słowie RZEKA?*
- **U:** *Ma dwuznak RZ! Słychać 4 głoski (rz-e-k-a), ale widać 5 liter (R-Z-E-K-A).*
- **N:** *Wspaniale! A jakie dwie drużyny głosek poznaliśmy?*
- **U:** *Samogłoski i spółgłoski!*
- **N:** *Doskonale. (Nauczyciel pisze na tablicy ORZECHY). A jeśli w sklepie zobaczycie taki napis, to ile głosek usłyszycie w „CH”?*
- **U:** *Jedną!*
- **N:** *Brawo! Jesteście prawdziwymi odkrywcami sekretów języka.*

Fundacja „Drabina Rozwoju”
ul. Chmielna 2 lok.31, 00-020 Warszawa
www.drabina.org
Adres do korespondencji:
ul. Ratuszowa 11, 03-450 Warszawa

Karta Pracy 1: Samogłoski i Spółgłoski (Śpiewacy i Sprinterzy)

Polecenie: Nauczyciel będzie głośno wymawiał głoski. Posłuchaj uważnie. Zaznacz "S" jeśli to samogłoska (można ją śpiewać) lub "P" jeśli to spółgłoska (jest krótka).

(Nauczyciel wymawia powoli i wyraźnie każdą głoskę)

1. Głoska „A” -> **S / P**
2. Głoska „T” -> **S / P**
3. Głoska „E” -> **S / P**
4. Głoska „M” -> **S / P**
5. Głoska „I” -> **S / P**
6. Głoska „D” -> **S / P**
7. Głoska „U” -> **S / P**
8. Głoska „K” -> **S / P**

Zadanie dodatkowe: Wypisz wszystkie samogłoski (Śpiewaków), które pamiętasz z lekcji:

.....

Projekt: **„Odkrywcza klasa - świat w zasięgu ręki”** - interaktywne pomoce dydaktyczne oraz materiały o charakterze edukacyjnym dla klas 1-3 w zakresie nauk przyrodniczych, ścisłych oraz astronomii i astronautyki
realizowany przez Fundację „Drabina Rozwoju”
Zadanie finansowane ze środków Ministra Edukacji w ramach programu pn. „Odkrywcy”

Fundacja „Drabina Rozwoju”
ul. Chmielna 2 lok.31, 00-020 Warszawa
www.drabina.org
Adres do korespondencji:
ul. Ratuszowa 11, 03-450 Warszawa

Karta Pracy 2: Głoski i Litery (Liczymy klocki)

Polecenie: Policz głoski (dźwięki, które słyszysz) i litery (znaki, które widzisz) w podanych wyrazach. Wpisz odpowiednie liczby.

Przykład: KOT

- Głoski: 3 (k-o-t)
- Litery: 3 (K-O-T)

1. MAMA

- Głoski: .....
- Litery: .....

2. LAS

- Głoski: .....
- Litery: .....

3. TATA

- Głoski: .....
- Litery: .....

4. NOS

- Głoski: .....
- Litery: .....

Projekt: **„Odkrywcza klasa - świat w zasięgu ręki”** - interaktywne pomoce dydaktyczne oraz materiały o charakterze edukacyjnym dla klas 1-3 w zakresie nauk przyrodniczych, ścisłych oraz astronomii i astronautyki
realizowany przez Fundację „Drabina Rozwoju”
Zadanie finansowane ze środków Ministra Edukacji w ramach programu pn. „Odkrywcy”

Fundacja „Drabina Rozwoju”
ul. Chmielna 2 lok.31, 00-020 Warszawa
www.drabina.org
Adres do korespondencji:
ul. Ratuszowa 11, 03-450 Warszawa

Zadanie dla odkrywców:

5. SZAL

- Głoski (sz-a-l): .....
- Litery (S-Z-A-L): .....

6. RZEKA

- Głoski (rz-e-k-a): .....
- Litery (R-Z-E-K-A): .....

7. CHMURA

- Głoski (ch-m-u-r-a): .....
- Litery (C-H-M-U-R-A): .....

Projekt: **„Odkrywcza klasa - świat w zasięgu ręki” -** interaktywne pomoce dydaktyczne oraz materiały o charakterze edukacyjnym dla klas 1-3 w zakresie nauk przyrodniczych, ścisłych oraz astronomii i astronautyki
realizowany przez Fundację „Drabina Rozwoju”
Zadanie finansowane ze środków Ministra Edukacji w ramach programu pn. „Odkrywcy”

Fundacja „Drabina Rozwoju”
ul. Chmielna 2 lok.31, 00-020 Warszawa
www.drabina.org
Adres do korespondencji:
ul. Ratuszowa 11, 03-450 Warszawa

Karta Pracy 3: Znajdź Dwuznak

Polecenie: Przeczytaj poniższe wyrazy. Odszukaj w nich dwuznaki (**SZ**, **RZ**, **CH**) i otocz je pętlą.

Przykład: KA**SZ**A

MYSZ

SZAFKA

KRZESŁO

ORZECH

CHRZAN

MUCHA

KASZA

MORZE

DACH

SZKOŁA

GRZECH

RZEPA

Projekt: **„Odkrywcza klasa - świat w zasięgu ręki” -** interaktywne pomoce dydaktyczne oraz materiały o charakterze edukacyjnym dla klas 1-3 w zakresie nauk przyrodniczych, ścisłych oraz astronomii i astronautyki
realizowany przez Fundację „Drabina Rozwoju”
Zadanie finansowane ze środków Ministra Edukacji w ramach programu pn. „Odkrywcy”